PODNIKANIE **CESTOVNÝCH KANCELÁRIÍ** PO KORONAKRÍZE

Čo musíte vedieť pri zakladaní cestovnej kancelárie

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO DOPRAVY A VÝSTAVBY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

BRATISLAVA, 2020 | WWW.MONITORINGMSP.SK

DRUH ŽIVNOSTI A ROZDIEL MEDZI CESTOVNOU KANCELÁRIOU A AGENTÚROU

Cestovná kancelária (ďalej len *„CK“*) predstavuje podnikanie, v rámci ktorého na základe živnostenského oprávnenia organizujete, ponúkate a predávate zájazdy a uzatvárate zmluvu o obstaraní zájazdu.

Dôležitou informáciou pri zakladaní CK je, že vykonávanie tejto podnikateľskej činnosti je **viazanou živnosťou**[1]. S tým sú spojené niektoré úkony navyše oproti voľnej živnosti. Jedná sa najmä o preukázanie odbornej spôsobilosti tzv. zodpovednej osoby, čo môžete v prípade CK splniť hneď niekoľkými spôsobmi:

a) dokladom preukazujúcim ukončenie vysokoškolského štúdia druhého stupňa a absolvovanie dvoch rokov praxe v odbore, alebo
b) dokladom preukazujúcim ukončenie vysokoškolského štúdia prvého stupňa alebo vyššieho odborného vzdelania a absolvovanie troch rokov praxe v odbore, alebo
c) dokladom preukazujúcim ukončenie úplného stredného všeobecného vzdelania alebo úplného stredného odborného vzdelania a absolvovanie štyroch rokov praxe v odbore.

Ako CK však v rámci živnostenského oprávnenia okrem vyššie uvedenej činnosti ďalej:

- organizujete kombinácie služieb, ponúkate a predávate ich inej CK za účelom jej ďalšieho podnikania
- ponúkate a predávate na základe individuálnej objednávky jednotlivé služby alebo ich kombinácie
- sprostredkúvate predaj jednotlivých služieb pre inú CK, cestovnú agentúru alebo iné právnické osoby a fyzické osoby (dopravcov, prevádzkovateľov ubytovacích zariadení, usporiadateľov kultúrnych, športových a iných spoločenských podujatí)
- sprostredkúvate predaj zájazdov pre inú CK; zmluva o zájazde sa v týchto prípadoch musí uzatvoriť v mene CK, pre ktorú sa zájazd sprostredkúva, a táto zodpovedá za plnenie zmluvy o zájazde
- predávate veci súvisiace s cestovným ruchom, najmä vstupenky, mapy, plány, prospekty, cestovné poriadky, vytlačených sprievodcov a spomien-

[1] Vydanie osvedčenia o živnostenskom oprávnení za každú viazanú živnosť je 15 eur, v prípade elektronického podania 7,50 eur.

kové predmety
- organizujete, ponúkate a predávate jednotlivé služby alebo ich kombinácie, ktoré sa neposkytujú dlhšie ako 24 hodín a nezahŕňajú ubytovanie cez noc či poskytujete činnosť sprievodcu v cestovnom ruchu.

Práve v týchto bodoch spočíva rozdiel medzi prevádzkovaním CK a prevádzkovaním cestovnej agentúry, ktorých činnosť si verejnosť často zamieňa – ako CK totiž môžete poskytovať **kombináciu istých služieb** (zabezpečenie ubytovania, stravovania, dopravy, sprievodcu, atď.), avšak cestovná agentúra ponúka vždy **len jednu službu** (napríklad ubytovanie) a predáva produkty iných CK.

Preto aj **poskytovať zájazdy, resp. sprostredkúvať spojené služby cestovného ruchu môže len CK,** ktorá má uzatvorené poistenie insolventnosti. Cestovná agentúra môže v rámci svojej podnikateľskej činnosti len *sprostredkovať* uzatvorenie zmluvy o zájazde.

Po novom sa všetci podnikatelia, ktorí poskytujú služby cestovného ruchu *súčasne,* považujú za CK (týka sa to aj ubytovacích zariadení, požičovní áut a pod.). Ak teda vaše služby spĺňajú definíciu zájazdu, resp. spojených cestovných služieb (pozn. uvedené v texte nižšie), budete musieť mať vydané živnostenské oprávnenie na prevádzkovanie CK.

Odlišnou je aj **dĺžka požadovanej praxe,** ktorá sa v prípade prevádzkovania cestovnej agentúry znižuje o jeden rok v porovnaní s CK.

STRUČNE O NOVOM ZÁKONE UPRAVUJÚCOM PODNIKANIE CK

V súvislosti s prijatím nového zákona č. 170/2018 Z. z. o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o zájazdoch“) sa s účinnosťou od 1.1.2019 pomerne podstatným spôsobom upravili podmienky podnikania CK.

Čo je zájazd

Nakoľko ako CK najmä organizujete, ponúkate a predávate zájazdy a uzatvárate zmluvu o obstaraní zájazdu, dôležitým bodom v rámci novej úpravy je pre vás nová definícia pojmu ***zájazd,*** ktorý predstavuje *kombináciu najmenej dvoch služieb cestovného ruchu* – prepravy; ubytovania, ktoré nie je prirodzenou súčasťou prepravy a nie je určené na účel bývania; prenájmu motorových vozidiel, alebo inej služby cestovného ruchu, ktorá nie je prirodzenou súčasťou služby cestovného ruchu uvedenej v predchádzajúcich bodoch (napr. prehliadka so sprievodcom, vstupenky na koncerty, športové podujatia, skipasy).

Ak si cestujúci zakúpi na účel tej istej cesty dva alebo viac rôznych druhov služieb cestovného ruchu ponúkaných od *jedného obchodníka,* považuje sa to za zájazd. Za účelom splnenia podmienky kombinácie služieb však stačí, aby boli:

- zakúpené na jednom predajnom mieste a skombinované pred tým, ako sa cestujúci zaviazal k úhrade ich ceny,
- ponúkané, predávané alebo účtované za súhrnnú cenu,
- ponúkané alebo predávané pod označením „zájazd“, „balík služieb cestovného ruchu“ alebo obdobným označením,
- kombinované cestujúcim po uzatvorení zmluvy, ktorá oprávňuje cestujúceho na výber z rôznych druhov služieb cestovného ruchu, alebo
- zakúpené od rôznych obchodníkov prostredníctvom prepojených on-line

rezervačných systémov, pri ktorých obchodník zasiela meno a priezvisko, platobné údaje a elektronickú adresu cestujúceho ďalšiemu obchodníkovi a s týmto obchodníkom sa uzatvorí zmluva o službe cestovného ruchu najneskôr 24 hodín po potvrdení rezervácie prvej služby cestovného ruchu.

Zájazd nový zákon vymedzil aj negatívne, určením, čo zájazd nie je – ide o prípad, ak iná služba cestovného ruchu nie je ponúkaná ako podstatná súčasť kombinácie alebo ak cena tejto inej služby cestovného ruchu nie je viac ako 25 % z celkovej ceny, resp. cestujúci si vybral a zakúpil tieto iné služby cestovného ruchu až po začatí poskytovania prepravy, ubytovania alebo požičania motorového vozidla.

Čo je spojená služba cestovného ruchu

V zákone sa zaviedol aj nový pojem ***spojené služby cestovného ruchu.*** Ide o kombináciu najmenej dvoch rôznych druhov služieb cestovného ruchu zakúpených na účel tej istej cesty, ktoré netvoria zájazd, pričom s viacerými poskytovateľmi služieb sú uzatvorené samostatné zmluvy, ak je cestujúcemu:

- sprostredkovaný počas jednej návštevy predajného miesta samostatný výber každej služby cestovného ruchu a je uskutočnená samostatná platba za každú službu, alebo
- cieleným spôsobom sprostredkované obstaranie najmenej jednej dodatočnej služby cestovného ruchu od iného obchodníka. Zmluva s takýmto iným obchodníkom sa pritom musí uzatvoriť najneskôr do 24 hodín po potvrdení objednávky prvej služby cestovného ruchu.

Nové povinnosti pri prevádzkovaní CK

- ako prevádzkovateľ CK musíte spĺňať podmienku dôveryhodnosti, pričom za dôveryhodného prevádzkovateľa CK sa nepovažuje ten, komu v posledných troch rokov zaniklo živnostenské oprávnenie z dôvodu závažného porušenia ochrany spotrebiteľa, na koho bol vyhlásený konkurz alebo nad kým bola vyhlásená nútená správa
- máte povinnosť označiť predajné miesto a propagačné materiály
- musíte informovať cestujúceho ešte pred uzavretím zmluvy o zájazde

v rozsahu podľa formulára, ktorý je prílohou zákona a informovať poskytovateľa ochrany pre prípad úpadku a
- musíte zabezpečiť ochranu pre prípad úpadku[2].

Noviniek a zmien je v súčasnosti platnom a účinnom zákone o zájazdoch nepochybne viac, bližšie sa však v tomto informačnom materiáli rozboru právnej úpravy ako takej nebudeme kvôli jeho účelu a rozsahu venovať.

NÁSLEDKY PANDÉMIE KORONAVÍRUSU PRE CK A OPATRENIA NA ICH ZÁCHRANU

Obmedzenie podnikania v dôsledku *vis maior*

Okrem samotných opatrení, ktoré vláda musela prijať za účelom boja proti šíreniu koronavírusu, samotná situácia vyvolaná *vis maior* (bez možnosti priameho ovplyvnenia jej ďalšieho vývoja) spôsobila podnikateľom prevádzkujúcim CK nemalé problémy. Išlo o jednu z oblastí, ktorá bola zasiahnutá najviac – v dôsledku pandémie totiž došlo k obmedzeniu cestovania ako takého (zatvorenie hraníc) vrátane zastavenia medzinárodnej osobnej dopravy či zatvorenia a neskôr obmedzenia prevádzky rôznych ubytovacích zariadení a vyhľadávaných kultúrnych pamiatok.

Okrem prvotných striktných bezpečnostných opatrení bola sprievodným následkom poklesu predaja zájazdov aj skutočnosť, že cestujúci, ako aj zamestnanci kancelárií (napr. sprievodcovia), boli povinní absolvovať po návšteve zahraničnej destinácie karanténu, či už v štátnych zariadeniach alebo neskôr v domácom prostredí, a to mnohých cestujúcich, ktorí sa po návrate zo zájazdu nemohli vrátiť do práce (ak zamestnávateľ neumožnil režim práce v podobe *home-office)*, odradilo od vycestovania už v dobe, kedy sa hranice postupne otvárali. Pochopiteľne, boli aj tí, ktorí sa rozhodli nevycestovať a zájazd posunúť, resp. úplne zrušiť z obáv, že sa môžu počas zájazdu nakaziť.

Napokon, tak, ako všetky ostatné prevádzkarne, aj priestory CK museli v dôsledku vládnych opatrení zostať najmä spočiatku na určitý čas zatvorené,

[2] Po novom musíte ako CK dohodnúť s poskytovateľom ochrany pre prípad úpadku sumu zabezpečujúcu ochranu vo výške najmenej 30 % ročných plánovaných tržieb z predaja zájazdov a spojených služieb cestovného ruchu. Ak vaše plánované tržby majú byť nižšie ako v predchádzajúcom roku, ste povinný dohodnúť sumu vo výške najmenej 30 % tržieb z predaja zájazdov a spojených služieb cestovného ruchu v predchádzajúcom roku.

avšak s pretrvávajúcimi nákladmi v podobe vyplácania miezd zamestnancom, platenia nájomného za priestory a pod.

Dôsledkom toho mnohé CK zrušili plánované zájazdy, resp. boli nútení cestujúcich presvedčiť na odklad už zakúpených zájazdov.

Opatrenia prijaté (nielen) na podporu podnikania CK

Opatrenia na podporu a záchranu podnikateľov vykonávajúcich činnosť v oblasti cestovného ruchu sú obsahom novely č. 136/2020 Z. z. zákona o zájazdoch predloženej zo strany Ministerstva hospodárstva SR, ktorý sa stal účinným na konci mája. Z hľadiska nastavenia uvedených opatrení ide o riešenie, na základe ktorého nebude ohrozená platobná schopnosť CK a poisťovní, a zároveň bude dodržaná úroveň ochrany cestujúceho. Podstatou týchto opatrení bolo najmä nastavenie férových podmienok CK pri poskytovaní náhrad či refundácií za zrušené zájazdy s cieľom **zachovania platobnej schopnosti CK,** teda aby sa pre mimoriadnu situáciu nedostali do úpadku a súčasne, aby cestujúci neboli obmedzení na svojich právach.

Uvedená úprava sa týka zájazdov, ktoré v dôsledku mimoriadnej situácie z dôvodu ochorenia COVID-19 nie je možné zrealizovať na Slovensku, v cieľovom mieste zájazdu alebo v ktoromkoľvek mieste, cez ktoré vedie trasa zájazdu. Toto znenie rozširuje pomoc na väčší počet zájazdov, ktoré sú v mnohých prípadoch zasiahnuté nielen obmedzeniami zavedenými v krajine odjazdu či v cieľovej destinácii, ale súčasne obmedzeniami v krajinách prechodu.

Zmena v zmluve o zájazde

Ako CK ste oprávnený navrhnúť cestujúcemu zmenu zmluvy o zájazde, ktorá má spočívať najmä v zmene destinácie, zmene dĺžky, dátumu alebo druhu pobytu a pod. Ak by cestujúci súhlasil s vami navrhnutou zmenou zájazdu, ste ako zmluvné strany povinní vzájomne si vyrovnať rozdiel medzi pôvodnou cenou zájazdu a cenou za zájazd poskytnutý ako náhrada.

Príklad:

Pokiaľ by cena pôvodného zájazdu bola 500 eur a cena náhradného zájazdu je 200 eur, ste povinný vrátiť cestujúcemu rozdiel v cene zájazdov, teda 300 eur. Uvedená povinnosť však platí aj opačne. Ak by bola cena náhradného zájazdu vyššia ako cena pôvodného zájazdu, cestujúci je povinný doplatiť vám rozdiel. Obaja máte povinnosť vyrovnať si rozdiel do 14 dní odo dňa, kedy ste sa s cestujúcim dohodli na poskytnutí náhradného zájazdu.

Náhradný zájazd

Náhradným zájazdom možno rozumieť zájazd v pôvodne zvolenej destinácii a v rovnakej dĺžke trvania zájazdu, ale v termíne umožňujúcom uskutočnenie zvoleného zájazdu (po skončení mimoriadnej situácie z dôvodu ochorenia COVID-19).

Jedná sa o prípad, kedy cestujúci odmietne zmenu zájazdu navrhnutú z vašej strany. Oznámenie o náhradnom zájazde zašlete písomne a spôsobom umožňujúcim cestujúcemu disponovať potvrdením o možnosti čerpať náhradný zájazd. V oznámení musia byť uvedené nasledujúce skutočnosti:

- suma platieb prijatých na základe zmluvy o zájazde,
- informácia o tom, že základné znaky služieb cestovného ruchu obsiahnuté v zmluve o zájazde, môžu byť po dohode s cestujúcim pri náhradnom zájazde zmenené,
- informácia o práve cestujúceho postúpiť zmluvu o zájazde na inú osobu v súlade so zákonom.

Zákon súčasne ustanovil lehotu, do kedy sa musíte s cestujúcim dohodnúť na náhradnom zájazde, a to do konca augusta 2021. Ak to do tohto termínu nestihnete, platí, že ste odstúpili od zmluvy a ste povinný cestujúcemu vrá-

tiť zaplatenú cenu za zájazd, a to bezodkladne, najneskôr do 14. septembra 2021.

Ak medzitým dôjde k situácii, že uskutočnenie zájazdu podľa pôvodnej zmluvy je už možné (došlo k otvoreniu hraníc, ubytovacích zariadení, opätovnej činnosti podnikov zabezpečujúcich medzinárodnú osobnú prepravu a pod.), ale cestujúci nemá naďalej záujem o poskytnutý zájazd, je oprávnený, avšak najneskôr 30 dní pred začatím zájazdu, písomne vás informovať o tom, že nesúhlasí s poskytnutím zájazdu, pričom ste povinný cestujúcemu do 14 dní odo dňa doručenia nesúhlasu cestujúceho zaslať oznámenie o náhradnom zájazde za podmienok, ako by tomu bolo pri *nemožnosti* poskytnutia zájazdu.

V prípade, že k vzniku situácie ohľadom nemožnosti vycestovať došlo v období medzi vznikom pandémie (od 12. marca 2020) do nadobudnutia účinnosti uvedenej právnej úpravy, a cestujúci odstúpil od zmluvy bez udania dôvodu, pričom ešte neboli medzi vami vyrovnané ich peňažné nároky, tak platí, že môžete postupovať podľa ustanovení tejto novely zákona o zájazdoch, a teda v hodnote doposiaľ nevrátenej sumy uhradenej za zájazd ponúknuť cestujúcemu zmenu zájazdu alebo náhradný zájazd. Rovnako sa postupuje aj v prípade, ak ste ako CK odstúpili od zmluvy o zájazde v rovnakom časovom období (od 12. marca 2020) z dôvodu vzniknutej mimoriadnej situácie.

Podnikanie CK po schválení *lex korona*

Nadväzujúc na komplikovanú situáciu vyvolanú pandémiou, ktorá predstavovala a naďalej predstavuje boj o záchranu pre mnohé podniky, vás v postavení CK nevynímajúc, sa podniky zo strany Ministerstva hospodárstva SR v rýchlom čase dočkali veľkého balíčka pomoci označovaného aj ako *lex korona*[3].

Pre CK (vrátane cestovných agentúr) sa s účinnosťou od 21. júla 2020 v rámci

[3] Zákon, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19.

neho ruší niekoľko administratívnych povinností s cieľom pomôcť a opätovne naštartovať podnikanie po kríze bez viacerých komplikácií a nezmyselných ustanovení donedávna upravujúcich ich fungovanie:

- *Zrušenie povinnosti CK predložiť úradne osvedčenú kópiu zmluvy o poistení insolventnosti Slovenskej obchodnej inšpekcii (ďalej len „SOI“)*

SLOVENSKÁ OBCHODNÁ INŠPEKCIA

Donedávna ste boli povinný informovať SOI o vzniku alebo zmene zmluvy zabezpečujúcej ochranu pre prípad úpadku a súčasne jej predložiť rovnopis alebo úradne osvedčenú kópiu tejto zmluvy, a to do piatich dní od jej vzniku alebo zmeny.

Uvedenú informačnú povinnosť si voči SOI musíte naďalej splniť, ale po novom už nemáte povinnosť predkladať rovnopis alebo úradne osvedčenú kópiu tejto zmluvy. Stačí, keď len oznámite SOI údaje, ktoré je ako orgán dohľadu povinná zverejňovať v zozname CK (do piatich dní od vzniku alebo zmeny zmluvy).

- *Zrušenie povinnosti zahraničnej CK poskytovať CK úradne osvedčený preklad oprávnenia na podnikanie*

Po novom sa pre vás (obchodníka sídliaceho mimo územia SR) vypúšťa povinnosť poskytovať CK so sídlom v SR úradne overený preklad oprávnenia na podnikanie podľa krajiny svojho sídla. Povinnosť preložiť kópiu oprávnenia na podnikanie v oblasti predaja zájazdov a sprostredkovania spojených služieb cestovného ruchu vydaného podľa relevantných ustanovení tohto štátu a doklady s informáciami o tejto ochrane pre prípad úpadku ste naďalej povinný predložiť, nemusíte však zabezpečiť ich úradný preklad.

- *Precizovanie obsahu poznámok účtovných závierok CK*

V poznámkach každej účtovnej závierky ste ako CK povinný uviesť:

- tržby z predaja tých zájazdov, na ktoré sa uplatňuje zákon o zájazdoch, pričom tieto tržby obsahujú aj zálohy zaplatené za zájazdy,
- tržby zo sprostredkovania a predaja tých spojených služieb cestovného ruchu, na ktoré sa uplatňuje zákon

o zájazdoch, pričom tieto tržby obsahujú aj zálohy zaplatené za spojené služby cestovného ruchu,
- tržby z predaja služieb cestovného ruchu.

Tržby by teda mali obsahovať jednak zaplatené celé sumy za zakúpené zájazdy a jednak zaplatené zálohy, t. j. všetky financie, ktoré ste prijali od cestujúcich (precizovaním prvých dvoch bodov sa vypustil samostatný bod, a to zálohy zaplatené za zájazdy alebo spojené služby cestovného ruchu cestujúcimi).

- *Zrušenie povinnosti CK zasielať štvrťročne priebežné účtovné závierky SOI*

K poslednému dňu kalendárneho štvrťroka ste ako CK povinný zostavovať priebežnú účtovnú závierku. V súvislosti s tým novela zákona o zájazdoch priniesla zmenu, podľa ktorej zasielate SOI iba údaje z poznámok každej účtovnej závierky, a to bezodkladne po zostavení danej priebežnej účtovej závierky. Orgán dohľadu si každopádne môže od vás vyžiadať aj doloženie účtovnej závierky (priebežnej alebo riadnej) s tým, že svoju žiadosť ani nemusí odôvodniť. Na základe takejto žiadosti už potom máte povinnosť účtovnú závierku poskytnúť.

Primárne z údajov v poznámkach účtovných závierok má SOI tiež povinnosť vychádzať pri posudzovaní primeranosti výšky sumy zabezpečujúcej ochranu pre prípad úpadku.

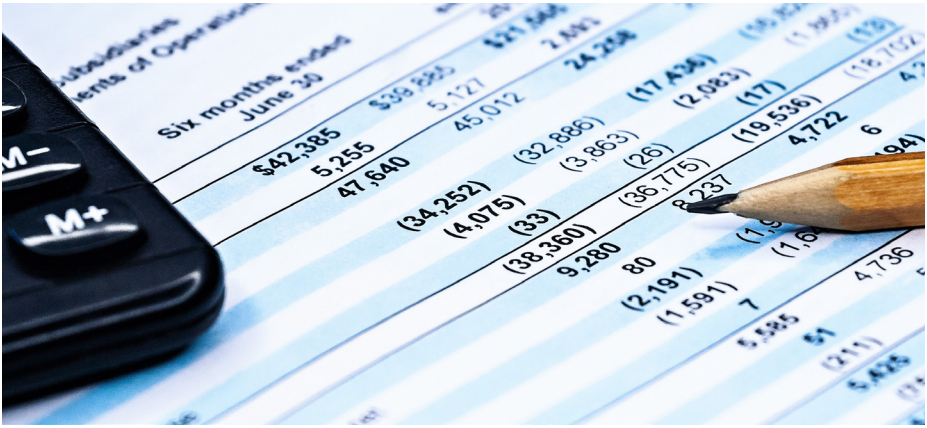

NÁVRHY NA VYLEPŠENIE PODNIKANIA CK

- predovšetkým plánujte, predvídajte a odkladajte čo najviac finančných prostriedkov z obdobia prosperity, čo sa preukázalo ako nevyhnutné aj počas pandémie, a čo platí pri akomkoľvek inom podnikaní
- sledujte trendy v spôsobe cestovania a zamerajte sa vždy len na istú skupinu klientely (chcete byť kreatívna CK pre dobrodružné zájazdy alebo skôr kancelária zameraná na zájazdy so zabezpečením *all inclusive* stravy a luxusné hotely), teda zistite, pre akú skupinu ľudí chcete realizovať a zabezpečovať zájazdy a vytipujte si v prípade skupinových zájazdov vekovo podobné skupiny
- v súčasnej situácii spôsobenej pandémiou, ktorá bude ešte istý čas pretrvávať, pozorne sledujte obmedzenia v tých-ktorých krajinách a pripravte sa na prehodnotenie zamerania na organizovanie zájazdov po Slovensku, resp. v takmer bezrizikových krajinách
- snažte sa odlíšiť od existujúcej konkurencie, prineste niečo nové, čo cestujúci pri výdobytkoch súčasnej doby (internet a dostupné informácie) nevedia sami zistiť alebo sami si zorganizovať.

Kontaktné informácie:

Slovak Business Agency
Karadžičova 2
811 09 Bratislava 2
Slovenská republika
www.sbagency.sk | www.monitoringmsp.sk

Viac informačných materiálov môžete nájsť na:
http://www.monitoringmsp.sk/2020/05/15/informacne-materialy-tematicke/